

Consultatiereactie Collectieve Uitkeringsfase

Anne Balter, Sander Muns, Bas Werker

Het ontwerpbesluit “gelijke aanpassingen met spreiden bij een solidaire premiereregeling” lijkt ons in de kern het gewenste doel te bereiken. Niettemin menen we dat het besluit verhelderd en vereenvoudigd kan worden, waarmee latere discussies voorkomen worden. In deze consultatiebijdrage formuleren we, mede op basis van onze eerdere bijdragen aan deze discussie, dan ook een aantal aandachtspunten en vragen.

Begrenzing mate van spreiden

De wetgever acht het, in onze ogen terecht, wenselijk om de mate van spreiding te begrenzen. De wijze waarop deze begrenzing geoperationaliseerd wordt is vrij complex en leidt tot ongelijkheid tussen spreidingsmethoden in de flexibele versus solidaire premiereregeling en tussen de gekozen manier van spreiden (“gelijke stappen” danwel “in afnemende mate”) binnen de solidaire premiereregeling. Dit geldt in het bijzonder voor de volgende restricties:

- Aanpassingen “in gelijke stappen” danwel “in afnemende mate” (voorstel Besluit uitvoering Pensioenwet (Pw) en Wet verplichte beroepspensioenregeling (Wvb) art.1ca lid 5).
- Contante waarde van de nog totaal in de uitkering te verwerken financiële resultaten: Voor meer dan helft in eerste helft van spreidingsperiode (voorstel Besluit uitvoering Pw en Wvb art.1ca lid 7b).
- Volgordelijkheid van aanpassingen: Geen sprake van zowel positieve als negatieve onvoorwaardelijke aanpassingen in de hoogte van de pensioenuitkeringen (voorstel Besluit uitvoering Pw en Wvb art.1ca lid 7c).
- Grenzen aan spreidingsvermogen: Te formuleren door de uitvoerder (voorstel Besluit uitvoering Pw en Wvb art. 1cb lid 1c).
- Spreidingsperiode: maximaal tien jaar (Pw art. 63a).

Met het oog op uitlegbaarheid en regeldruk is een aantal simplificaties wenselijk en mogelijk.

1. Verhelder (of, zie punt 2., vereenvoudig) de regelgeving op in elk geval de volgende punten.
  - a. Onduidelijk is wat precies wordt bedoeld met “resultaten niet onnodig uitstellen” (Besluit uitvoering Pw en Wvb art.1ca lid 7a).
  - b. Onduidelijk is waarom met aanpassingen in “afnemende mate” een afwijkend patroon nodig/toegestaan zou zijn (Besluit uitvoering Pw en Wvb art.1ca lid 7 aanhef).
  - c. Aanpassingen “in gelijke stappen” danwel “in afnemende mate” is te veralgemeniseren naar aanpassingen die “niet in toenemende mate” zijn.
  - d. De Nota van Toelichting (p.11) stelt over de begrenzing van de spreidingsperiode (tien jaar) dat anders het doorschuiven er toe zou leiden dat de kans op forse verhogingen of verlagingen toeneemt. Deze bewering zal verwijzen naar de uiteindelijke (meerjarige) aanpassing in de uitkering. De uiteindelijke (meerjarige) aanpassing wordt echter ook begrensd door de begrenzing van het spreidingsvermogen. Pw art. 63a en Besluit uitvoering Pw en Wvb art. 1cb lid 1c hebben dan hetzelfde doel, waardoor het opleggen van beide begrenzingen overbodig lijkt en de noodzaak van twee instrumenten voor één doel een nadere onderbouwing vraagt.

2. Spreiden is, in instrumentele zin, altijd te herschrijven als een aanpassing van het projectierendement ten gevolge van schokken: er wordt immers vermogen verschoven over de uitkeringshorizon. Begrens, om een gelijk speelveld tussen spreidingsmethoden te krijgen, de mate van spreiden op een implementatieonafhankelijke wijze door een begrenzing op te leggen in termen van de toekomstige uitkeringsontwikkeling onder de hypothetische aanname dat overrendementen steeds nul zijn.

Interactie met beperken/voorkomen van verlagingen

Er leeft een, begrijpelijke en brede, wens in de pensioensector om verlagingen van ingegane pensioenuitkeringen te beperken.

3. Pensioenfondsen verwachten op basis van huidige transitieplannen veelal gebruik te gaan maken van de zogenaamde Ortec-methode om, via de solidariteitsreserve, de frequentie van uitkeringsverlagingen te beperken¹. Deze methode stelt pensioenverlagingen uit, maar ze treden alsnog op als de solidariteitsreserve ontoereikend blijkt te zijn. Wordt dit doorschuiven van uitkeringsverlagingen ook wettelijk begrensd in termen van jaar-op-jaar uitkeringsaanpassingen en, zo ja, hoe?
4. Dienen uitvoerders pensioengerechtigden op verzoek (ook) te informeren over toekomstige gevolgen van het doorschuiven van pensioenverlagingen via de solidariteitsreserve (in het kader van het voorgestelde Besluit uitvoering Pw en Wvb art. 9 lid 7d)?
5. Is het toegestaan om het toedelingsmechanisme van beschermings- en overrendementen zodanig vorm te geven dat het spreidingsvermogen positief blijft? Deze toedeling zou dan conform [Kokken, Nijman en Werker \(2024\)](#)² zijn. Met deze methode worden pensioenverlagingen voorkomen terwijl voldaan wordt aan de wettelijke eis dat herverdelingseffecten door de toedeling van beschermings- en overrendementen beperkt blijven tot het uitkeringscollectief³.

Het toekennen van overrendementen aan het uitkeringscollectief leidt, in combinatie met de Ortec-methode, tot herverdelingseffecten. Het neerwaartse risico van overrendementen wordt immers doorgeschoven naar actieve deelnemers zonder dat zij daarvoor de bijbehorende risicopremie ontvangen. Anders gezegd: hoe meer de pensioengerechtigden meedelen in overrendementen, hoe meer de actieve deelnemers betalen voor de bescherming van pensioengerechtigden.

6. Verhelder hoe – indien gebruikgemaakt wordt van de collectieve uitkeringsfase in combinatie met de Ortec-methode – voldaan kan worden aan Pensioenwet artikel 10a, lid 5.

Toedeling onvolledig beschermingsrendement

De toelichting bij het ontwerpbesluit verwijst (in stap 2) naar het realiseren van gelijke aanpassingen door het toekennen van 100% van het beschermingsrendement aan het uitkeringsvermogen. Evenwel kan “de pensioenuitvoerder er in haar fondsbeleid onderbouwd voor kiezen om (in stap 1) minder dan 100% beschermingsrendement toe te kennen.” (pagina 4). Het doel hiervan zal zijn om renterisico niet volledig af te dekken voor gepensioneerden, bijvoorbeeld om enige inflatiebescherming te realiseren. Onvolledige renteafdekking is echter ook te bereiken via overrendementen door onvolledige renteafdekking in de collectieve beleggingsportefeuille.

---

¹ Beperken betekent hier dat de kans op verlagingen kleiner wordt. Merk echter op dat, indien de solidariteitsreserve ontoereikend blijkt, de jaar-op-jaar verlaging juist groot zal zijn. Zelfs indien uit ALM-studies blijkt dat verlagingen vrijwel nooit voorkomen, is het een kwestie van tijd dat het evengoed gebeurt.

² Het “spreidingsvermogen” is dan het in dit paper genoemde “toeslagvermogen”.

³ Pw art. 10a lid 5, Besluit uitvoering Pw en Wvb art 1d.

7. Indien ook gebruik gemaakt wordt van de Ortec-methode, dient de uitvoerder dan de wenselijkheid van de additionele⁴ herverdelingseffecten die ontstaan door het toekennen van een onvolledig beschermingsrendement te onderbouwen?

We vragen ons af of de uitvoerder in communicatie naar deelnemers kan uitleggen dat uitkeringen worden verlaagd, in het geval dat zowel het spreidingsvermogen als het overrendement positief zijn. Dit kan alleen gebeuren bij toekenning van onvolledige beschermingsrendementen aan het uitkeringscollectief⁵.

8. Dient, bijvoorbeeld in het communicatieplan, aandacht besteed te worden aan de uitlegbaarheid van de gevolgen van het toekennen van onvolledige beschermingsrendementen?

Initialisatie bij invaren

Het ontwerpbesluit gaat niet in op de initialisatie van de collectieve uitkeringsfase bij transitie.

9. Het lijkt ons nuttig als wordt toegestaan dat, bij de toedeling van vermogens bij invaren, gestart wordt met een positief spreidingsvermogen om een eventuele uitkeringsverhoging geleidelijk, en in lijn met de laatste FTK-indexatie, plaats te laten vinden.
10. Het lijkt ons nuttig als wordt toegestaan dat, bij de toedeling van vermogens bij invaren, gestart wordt met een negatief spreidingsvermogen. Daarmee kunnen, bij lage dekkingsgraden, pensioenverlagingen rondom de invaardatum gespreid worden.

Hoog/laag-constructie

11. Hoe werkt precies een hoog/laag-constructie indien gebruikgemaakt wordt van de collectieve uitkeringsfase? Wijzigt de uitkering van de deelnemer precies conform de gelijke aanpassing, met als enige uitzondering dat na afloop van de hoog-periode er een additionele (individuele) uitkeringsdaling is van (maximaal) 25%?

---

⁴ Pensioenuitkeringen worden nu immers ook aangevuld bij dalende rentes.

⁵ Bij toedelen van renterisico via overrendementen doet zich dit niet voor.